

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Sacramentalis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

IV. De natura, & institutione Matrimonii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42272

CAPUT IV.

De natura, & institutione Matrimonii.

RESOLUTIO I. *Matrimonium per se est res bona & licita, jurisque naturalis.*] PRIOR PARS est de fide, contra non paucos veteres haereticos, qui dicebant nuptias non esse à Deo, sed à Diabolo, earumque usum esse illicitum. *Probari autem potest, tunc quia ex Genes. 1. & 9. constat Deum tam ante, quam post peccatum Adam matrimonium approbasse.* Tum quia Christus Matth. 19. contra Iudeos disputat de indissolubilitate matrimonii, eamque à Deo institutam docet verbis illis, *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* Tum quia idem Christus interfuit nuptiis in Cana Galileæ celebratis, ut liquet ex cap. 2. Joan. Tum denique quia Paulus sive per matrimonium laudat, ethi virginitatem illi præferat, ut constat ex 2. Cor. 7. & ex cap. 13. epist. ad Hebreos: ex quibus etiam locis Patres eandem passim veritatem confirmant.

Accedit ratio: nam negari non potest, quin propagatio naturæ humanae sit res per se bona: non potest autem natura humana modo debito, & convenienti propagari sine matrimonio: si quidem ad legitimam illius propagationem requiritur, non tantum procreatio filiorum, sed etiam illorum nutritio & educatio, ad quod necessarium est, ut pater & mater, nexus quadam indissolubili, inter se sint coniuncti. Si enim tale vinculum inter illos tollatur, vel non restringitur, ut par est, proles educabitur, vel si contingat, ita educari, hoc erit per accidens, & non ex vi alicuius obligationis, quæ inter virum & foeminam intercedat, qualis certè requiritur, ut in re tanti momenti, legitimæ prolixi educationi sufficienter provisum sit, eo modo quo ratio naturalis docet illi providendum esse.

Posterior pars suaderetur: nam quoad præsens, illud dicitur juris naturalis, quod fit ipsa dictante

natura, seu ad quod natura ipsa propendet. At qui homines naturaliter propendent in matrimonium; ergo matrimonium secundum se est ex jure ipso naturae. Probatur minor, quia quilibet res naturalis inclinatur ad conservationem sui, & si corruptioni obnoxia sit, ad conservationem suæ speciei, per generationem individuorum, & convenientem prolationem educationem. Homo autem non potest convenienter naturae suæ educari, nisi pater & mater perpetuo nexu inter se socientur, ut dictum est. Quare talis societas est secundum inclinationem hominis naturalem, & catenus ex jure naturae.

Unde initio mundi tenebantur homines, ex pracepto naturae, matrimonium inire; siquidem ex jure ipso naturae tenebantur Deo famulari quoad propagationem generis humani. Hac autem propagatio rectè fieri non poterat, nisi vir & fœmina matrimonio simul coniungerentur, ut dictum est. Quare talis conjunctio erat præcepta ex jure ipso naturali, seu citra omne præceptum Dei positivum.

R E S O L U T I O I I . Matrimonium est verum novum sacramentum. EST de fide, definita in Concilio Trident. sess. 7. de sacramentis in genere can. 1. sess. 24. can. 1. Ex quibus locis constat 1. Matrimonium esse verum sacramentum. 2. Est sacramentum novæ legis. 3. Illud à Christo esse institutum. Unde colligi potest, matrimonium ante adventum Christi, non fuisse verum sacramentum gratiam conferens.

Nonnulli contra hoc corollarium tria objiciunt. Primo illud Pauli ad Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo, & in Ecclesia, quod de conjugio Adæ & Evæ intelligi volunt. Respondent aliqui Apostolum agere dumtaxat de matrimonio Christianorum. Sed melius dicitur ibi sacramenti nomen latè sumi, pro signo conjunctionis Christi. & Ecclesiae, quod ad rationem sacramenti non sufficit, ut ex dictis suis superque intelligitur.

Secun-

DE ORDINE ET MATR. CAP. IV. 341

Secundo objiciunt, Deum Genes. 2. benedixisse coniugio Adæ, & Evæ: Dei autem benedictio, cùm efficax sit, gratiam confert. Quare matrimonio primorum parentum gratia collata fuit, & in eo aliis promissa. Unde aperte sequitur, matrimonium ab eo tempore esse sacramentum. Respondeo, si hoc argumentum quicquam probat, eo concludi non tantum conjugium primorum parentum, sed etiam aliorum animalium conjunctionem, gratiam habere adiunctam, & verum esse sacramentum. Sicut enim creatis primis parentibus Scriptura refert Deum benedixisse illis, & dixisse, Crescite, & multiplicamini. Ita productis reptilibus, & volatilibus, scribit Deum illis benedixisse, & dixisse, Crescite, & multiplicamini.

Tertio arguunt ex Leone magno, qui epist. 29. cap. 4. docet, nuptias sic ab initio suisse institutas, ut haberent in se Christi, & Ecclesiarum sacramentum. Respondent aliqui, illud ab initio, non esse intelligendum de initio mundi, sed de ipso initio institutionis matrimonii factæ à Christo. Verum facilius & verius dici potest, significationem illam, quam Leo tribuit coniugio, non sufficere ad rationem sacramenti propriè dicti, quale nos in nova lege exigimus, ut ante dictum est.

RESOLUTIO III. Matrimonium iniri non potest inter Christianos, quin sit sacramentum, non est ramer sacramentum, quod ex dispensatione summi Pontificis contrahitur, inter baptizatum, & non baptizatum.] PRIOR PARS est communis Theologorum qui docent, rationem contractus civilis & sacramenti iustitiae in matrimonio novæ legis conjungi, ut impossibile sit baptizatos valide matrimonium contrahere, in ratione contractus, quin illud simul contrahant, sub ratione sacramenti. Fundamentum autem præcipuum sumitur ab authoritate Conciliorū Florent. & Trid. quæ cùm definiant matrimonium fidelium verum esse sacramentum, eaque definitio

sit generalis, de omni matrimonio, inter baptizatos
validè contracto, intelligi debet.

Hinc autem collige, matrimonium quod contrahitur per procuratorem, cum sit validum in ratione contractus, habere veram rationem sacramenti. Unde sequitur eos qui ita cō trahunt, debere esse in gratia, quo tempore procurator eorum nomine contrahit. Quia aliās indignè susciperent hoc sacramentum, quod pro vivis est institutum.

Posterior pars ostenditur, quia sicut in utroque conjuge non est nisi unum numero matrimonium, ita non est nisi unum numero sacramentum. Ergo si eorum alter est incapax hujus sacramenti, matrimonium in alio sacramentum esse non poterit. Porro cum baptismus sit janua aliorum omnium sacramentorum, certum est personam non baptizatam, nullum ex reliquis sacramentis valide suscipere posse.

Dices, hanc rationem supponere rem falsam; nimirum unum numero matrimonium esse in duobus, quod videtur impossibile, cum unum numero accidentis non possit esse in duobus subjectis realiter distinctis. *Respondeo* matrimonium à nobis considerari, ut est ens aliquod morale, quomodo non repugnat esse unum in duabus personis. Sicut in omnibus Cardinalibus est unica potestas ad eligendum summum Pontificem. Oppositum autem intelligitur de accidente physico, quod repugnat esse simul idem numero in subjectis distinctis.

Sed contra hoc, sunt qui objiciunt illud Pauli 1. Cor. 7. Sanctificatus est enim vir infidelis, per mulierem fidem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidem. Ex quibus verbis colligunt, virum fidem qui nubit infideli sanctificari per sacramentum Matrimonii, ipsumque jam sanctificatum, conjugem infidem sanctificare.

Verum non loquitur Paulus hoc loco de sanctificatione per sacramentum, sicut neque de sanctificatio-

DE ORDINE, ET MATR. CAP. IV. 343

ne unius conjugis ab altero, ex opere operato. Ejusmodi enim sanctificatio imaginaria est, & omni fundamento destituta. *Sensus ergo est*, quod vir infidelis simul degens cum uxore sancta & fidei, illius exemplo, conversatione, & precibus paulatim ad justificationem disponi potest. Eo modo quo Valerianum à sancta Caecilia, & Adrianum à sancta Natalia conversos fuisse historiæ testantur.

Ubi adverte 1. Jam dicta esse intelligenda de matrimonio, quod ex dispensatione summi Pontificis, contrahitur inter baptizatum, & non baptizatum. Nisi enim talis dispensatio habeatur, matrimonium erit nullum, etiam in ratione contractus; quia infidelitas ex consuetudine Ecclesiae, impedit jam matrimonium, quod fidelis cum infidiли contrahere vellet, & contractum dirimit: licet initio nascentis Ecclesiae, oppositum esset in usu.

Adverte 2. Quando infideles baptizantur, matrimonium ab iis anteà contractum, non fieri sacramentum. *Ratio est*, quia matrimonium spectatum, prout continet rationem sacramenti, essentialiter est contractus initus inter duos baptizatos. At in casu proposito, hoc reperiri non potest. Nam imprimis dum infideles baptizantur, nullus fit contractus de novo, neque fieri potest, cum nemo possit dare quod suum non est, & anteà factus non existit. Deinde quando praecedens contractus siebat, illi non erant baptizati: ergo in eorum matrimonio nunquam reperitur id totum, quod simul necessarium est, ut ad sacramenti dignitatem elevetur.

R E S O L U T I O I V. *Consensus mutuus contrahentium verbis, aliisve signis externis expressus, habet rationem materiæ, & formæ in hoc sacramento. Ipsi vero contrahentes sunt ministri illius.]* PRIOR PARS ita debet intelligi, ut consensus mutuus habeat rationem materiæ, quatenus mutuam traditionem corporum complectitur: rationem vero formæ, quatenus mutuam

P. 4 accepta

acceptationem continet. Cùm enim traditio sit quid incompletum, & indeterminatum, donec perficiatur per acceptationem, merito illa materia, hæc formæ rationem obtinet.

Confirmatur: nihil enim est in matrimonio, cui cōmodius ratio materiæ, & formæ competere possit. Quod enim verba Sacerdotis, de quibus potest esse aliqua difficultas, non habeant rationem formæ, ex eo pater, quia ex communis sententia valere potest matrimonium, et si Sacerdos non loquatur; cum tamen sacramentum stare non possit, absque forma sua essentiali.

Accedit quòd forma proferri debet super materiam præsentem, & sufficienter applicatam: hoc autem interdum fieri non potest, quando nimirum matrimonium contrahitur per procuratorem inter absentes: tunc enim Parochus non est præsens, nisi unius eorum qui nubere volunt, & consequenter non potest proferre verba, supra materiam ab absente exhibitam. Quare dici non potest, quod forma essentialis hujus sacramenti in verbis Sacerdotis consistat.

Puferior pars suadetur, tūm quia sacramentum Matrimonii essentialiter est contractus: at in contractu nullus aliis assignatur minister, præter ipsos cōtrahentes, qui soli se mutuo obligant, & contractum efficiunt. Tūm quia in Concilio Florent. in instrukt. Armenorum sic habetur. Causa efficiens matrimonii regulariter est mutuus consensus, per verba de præsenti expressus. Si autem Sacerdos esset minister hujus sacramenti, ipse esset causa efficiens matrimonii. Et in eadem instructione, et si pro aliis sacramentis assignetur minister, non tamen pro matrimonio. Tūm denique quia licet post Concilium Trident. præsenzia Parochi sit necessaria, ad validitatem matrimonii: antea tamen valebat matrimonium, et si Sacerdos non adesset, imo & nunc etiam valet in locis ubi Concilium illud non est receptum. At sacramentum

DE ORDINE ET MATR. CAP. IV. 345

mentum non valet, sine ministro ad illud essentialiter requisito; ergo Sacerdos non est minister matrimonii.

Neque refert 1. quod in dicta instructione statuatur, sacramenta tribus constare, rebus, verbis, & ministro. Sicut enim matrimonium ab ea regula excipitur, quantum ad verba, quorum loco alia signa substitui possunt, ita & quoad ministrum, à suscipientibus distinctum, excludi debet. Quanquam neque hoc sacramentum sine ministro peragitur, cum ipsi contrahentes sint ministri, ut dictum est.

Neque refert 2. quod ex praescripto Concilii Trident. Parochus viro & muliere interrogatis, eorumque consensu auditio, dicere debeat verba illa, Ego vos in matrimonium conjungo: ejusmodi enim verborum sensus non est. Ego efficio conjunctionem inter vos; sed, ego declaro, vel approbo conjunctionem vestram. Etenim cum soli conjuges contrahant, si soli ad conjunctionem mutuam, ut illius causæ concurrunt. Unde singuli dicere possunt, Ego me tibi conjungo.

Acedit quod si Sacerdos esset verus minister matrimonii, & verba illius essent de essentia confirmationis sacramenti, Concilium determinatè pro omnibus locis assignaret certa verba, ut patet in aliis omnibus sacramentis. Hoc autem non præstat, sed tantum jubet, ut Parochus proferat verba superius allata. aut alia secundum consuetudinem Provinciarum. Quid quod etsi Parochus aliqua verba proferre debeat id tamen, ut infra dicemus, ad valorem matrimonii non requiritur.

RESOLUTIO V. Consensus matrimonii adeò debet esse liber, ut metus cadens in virum constantem matrimonium irritet.] RATIO EST, quia licet metus non cogat voluntatem, & quod metu compulsi volumus, libere velimus; quia tamen matrimonium est res maximi momenti, & in eo multa sunt onera ferenda, merito Ecclesia ad valorem illius exigit majorē, & pleniorē

niorem libertatem, quām sit in consensu, qui extor-
quetur per metum, cadentem in constantem virum.
Eò vel maximè quia ex matrimonio metu contracto,
innumerā mala oriri possunt.

Porrò ad intelligentiam hujus resolutionis, *non
nulla observanda sunt.* Primi nos loqui de metu
ab extrinseco, seu à causa libera incusso. Unde si
quis metu inferni contraheret cum sua concubina,
matrimonium esset validum. Quia nimis metu
tunc provenit ab intrinseco per modum naturæ,
non autem ab agente libero matrimonium extor-
quente.

Secundò adverte, prædicta esse vera, quando metus
ab extrinseco incutitur, animo cogendi ad matri-
monium: Si enim alia de causa metus incutiatur,
contractus erit firmus. Hinc si quis capite plesten-
dus, ob crimen aliquod à se patratum, ut pœnam il-
lam evaderet, cum aliqua contraheret, matrimo-
nium illius esset firmum & ratum: quia talis tunc
non inducitur ab alio ad matrimonium, sed ipse
met sponte eligit medium illud, ut malum præsens
eviteret.

Tertiò ad irritandum matrimonium, requiritur
ut metus, injustè incutiatur. Nam si metus justè sit
incussum matrimonium non irritatur. Unde si quis
minatur mortem per se, & privata authoritate in-
ferendam, dormienti cum filia, nisi eam accipiat in-
uxorem, conjugium inde secutum est nullum. Secus
verò si tantum minaretur accusaturum coram ju-
dice.

Quartò requiritur metus gravis, qualis dicitur
ille qui communiter homines constantes gravi-
ter terret, eosque ad res magni momenti aggre-
diendas invitox compellit. Qualis est metus mor-
tis, gravis infamiae, aut notabilis amissionis bo-
norum temporalium, &c. de quibus prudenter ju-
dicandum est, spectatis omnibus circunstantiis, qua-
xes ut plurimum variare solent. Non sufficit autem
levis

DE ORDINE, ET MATR. CAP. IV. 3+7

levis suspicio imminentis mali , sed moralis certi-
tudo requiritur , ac præterea opus est ut alia via
quam per matrimonium , malum illud vitari non
possit. Sufficit autem sive nobis, sive parentibus, sive
aliis, arctissimo amicitiae vinculo nobis conjunctis,
immineat quia parentum, & amicorum mala nostra
reputamus.

RESOLUTIO VI. *Contractus initus sub conditio-
ne defuturo, valere incipit adveniente conditione, non
ante.] RATIO EST, quia contrahentes verè inten-
dunt contrahere, si talis conditio extiterit; unde, ea
posita, eorum consensus est absolutus. Contra verò,
sivea non adveniat, non intendunt contrahere: ergo
in primo casu valet matrimonium; in secundo mi-
nimè.*

*Nota 1. Conditionem honestam, quæ non est con-
traria substantiæ matrimonii, illud non irritare, ut si
quis dicat, contra te tecum, si modo te obliges, ad
castitatem perpetuam servandam. Ratio est, quia domi-
nium alicujus rei ab illius usu distinguitur. Quare
cum per allatam conditionem non tollatur dominium,
quod contrahentes sibi mutuò tradunt, in
propria corpora, sed tantum usus illius dominii im-
pediatur; hinc sit, ut sub ea conditione valeat matri-
monium, quod essentialiter consistit in mutuo cor-
porum dominio.*

*Nota 2. Quando consensus matrimonii suspen-
ditur, per conditionem de futuro, adveniente tali
conditione, matrimonium fieri validum, sine no-
vullo consensu; dummodo prior consensus in u-
traque parte habitualiter perseveret, & non sit re-
tractatus, ut patet in aliis contractibus. Unde colli-
gere potes, eum qui cum duabus contraxit de præ-
senti, apposita conditione de futuro, esse maritum
illius, cuius conditio primò advenit; et si fortè cum
illa posteriori loco contraxerit. Secus autem dicen-
dum est, si utraque conditio simul impleatur, tunc
quim nentur contractus tenet, quia perinde est, ac si*

idem simul cum duabus contraxisset, in quo casu nullum est matrimonium.

An autem in consensu conditionato, necesse fit ad va-
lorem matrimonii, ut constet Parocho conditionem
esse adimplatam, dubium esse solet inter authores,
quorum alii affirmativam, alii negativam partem
tuentur. Ego vero existimo, in iis locis in quibus Con-
cilium Tridentinum est receptum, debere Paro-
chum impletioni conditionis interesse, alias matri-
monium non tenere, quod similiter de testibus affir-
mandum est. Et ratio est, quia alioqui contrahentes
possent negare conditionem fuisse impletam, ac
proinde resilire in foro externo; unde sequerent-
ur gravissima incommoda, ad quae vitanda instituit
Concilium, ut contractus ineatur coram Parocho,
& testibus; quod non solum intelligi debet, de con-
tractu inchoato, sed etiam de perfecto & absoluto,
qualis non est, ante conditionis adventum, si sit con-
ditionalis.

Quæritur etiam, an matrimonium contractum sub
conditione de futuro, valeat statim atque apponitur
conditio, sive id innotescat contrahentibus, sive no-
Respondeo non valere, donec ipsis constet conditione
extare. Quia ut valeat matrimonium, debent contra-
hentes sibi, mutuo aliquo signo externo, significare
determinatè consensum suum: at quando nondum
sciunt conditionem appositam extare, signum quod
adhibuerunt, non magis significat consensum, quam
dissensum illorum, ut patet, si hoc modo contraxe-
sint, contraho tecum, si pater tuus hoc, vel illud fece-
rit, aut dixerit. Etsi enim à parte rei conditio illa sit
impta, tamen quamdiu contrahentes id ignorant,
verba prædicta non magis ipsis significant assensum,
quam dissensum: & ii quorum in præsentia fuerunt
prolata, non magis intelligunt eos consentire, quam
dissentire. Quare quamdiu ignorantia illa durat, ver-
ba prædicta, aut similia, non sunt satis efficacia, ad
matrimonium constituendum.

RESQ.

DE ORDINE ET MATR. CAP. IV. 349

RESOLUTIO VII. Ut consensus matrimonii sit va-
lidus, debet coram Parocho, & testibus declarari, in iis lo-
cis in quibus receptum est Concilium Trident.] Quod ut
clarius percipi possit: Advertendum est primo, ad va-
lorem matrimonii requiri proprium Parochum:
quo nomine intelligimus Parochum, in cuius Pa-
rochia contrahentes majori anni parte, domicilium
habent constitutum. Quod si contrahentes in di-
versis Parochiis habitant, non opus est ad valorem
matrimonii, ut utriusque Parochus matrimonio
intersit: sed alterutrius præsentia sufficit, sive ille
assistat in propria Parochia, sive in Parochia contra-
hentis sibi non subditi, sive in Parochia omnino
aliena. Sicut enim Parochus extra propriam Pa-
rochiam, potest sibi subditos validè absolvere à
peccatis, ita eorum matrimonio validè interesse
potest.

Secundò adverte, non opus esse ut Parochus assistēs
matrimonio sit Sacerdos, quia hæc præsentia non
est actus ordinis. Potest autem Parochus non Sacer-
dos, validè exercere omnes actus, qui à potestate or-
dinis non pendent.

Tertiò nota, ex commissione, vel licentia Parochi,
posse alium validè assistere matrimonio. Qui autem
ita assistit, debet esse Sacerdos, ut colligitur ex Con-
cilio Trident. sess. 24. cap. 1. de reformat. matrimonii: nō
tamen requiritur, ut ejusmodi Sacerdos ab Episcopo
sit approbatus. Sicut autem potest Parochus matri-
monio subditorum validè assistere, extra propriam
Parochiam: ita & Sacerdos, cui facultas ab eo demā-
data est, assistendi matrimoniis, quæ ab illius paro-
chianis celebrabuntur.

Quartò adverte Parochum, vel alium ab eo depu-
tatum, debere esse præsentem contractui matri-
monii, non solum corporaliter, sed etiam moraliter,
sive cum advertentia & usu rationis: quia alias non
posset testari, matrimonium initum fuisse. Quæ et-
iam ratio est; cur debeat actu attendere, ad ea quæ

peraguntur: si enim quamdiu sit contractus mente vagetur, quomodo testari poterit matrimonium nisi peractum esse? Hoc certè perinde erit ac si dormiret, vel omnino abesset.

Porro quia ideo solum requiritur Parochus, ad valorem matrimonii, ut de eo in foro externo, quoties opus fuerit testari possit: hinc fit ut matrimonium sit ratum, et si Parochus vir detineatur, & à fortiori, si dolo adducatur ad locum, ubi matrimonium celebratur, vel casu ibi reperiatur, dummodo advertat quæ aguntur: quamvis graviter peccent, qui ita contrahunt.

Quinto observandum est, ad valorem matrimonii, præter Parochum, requiri tres, vel ut minimum duos testes, ut patet ex Concilio Trid. loco citato: illi autem debent interesse humano & morali modo, ut de Parocco diximus. Unde infantes, stulti, ebrii, & similes invalidè assistunt. Debent etiam simul interesse cum Parocco, neque sufficeret assistentia successiva. Non tamen requiritur, ut sint testes omni exceptione majores; id est tales, ut nullum habeant vietum ex iis, ob quæ jure à testimonio ferendo repelluntur, & iis in foro externo fides minimè adhibetur. Unde excommunicati, infames, parentes, mulieres, servi, pueri ratione utentes matrimonio validè assistunt.

Sexto ad matrimonium præmitti debent, ex precepto, denunciations, ut patet ex Concilio Trident. sess. 24. cap. 1. de reformat. matrim. ita ut tam Parochus, quam contrahentes, eas sine dispensatione ordinari, aut legitima causa omittentes, peccent mortali ter. Per denunciations autem intelliguntur monitiones quedam, quæ præmittuntur matrimonio, ut si quis novit impedimentum aliquod inter contrahentes, illud revelet. Et illæ monitiones fieri debent tribus diebus festis, qui se immediate non consequantur, idque in Parochia utriusque contrahentis.

Septimo

DE ORDINE, ET MATR. CAP. IV. 351

Septimò nota, eum qui novit aliquod impedimentum inter contrahentes, teneri illud revelare Pastori quod verum est, etiam si impedimentum sit occultum, & qui illud novit secreto, extra confessionē, illud audierit, & juramento addito promiserit se non revelaturum. Excipiendus est tamen casus, in quo revelanti grave aliquod damnum immineret, aut ea revelatio magnum scandalum paritura esset: vel si ille à quo impedimentum audivit, non esset fide dignus.

Statim autem ac Pastor audivit subesse impedimentum, moneat secretò contrahere volentes, ut à matrimonio desistant. Si renuunt, non interficit eorum matrimonio, sed ad Ordinarium deferat eorum impedimentum. Ordinarius vero, si impedimentum legitime probetur, matrimonium impedit. Quod si impedimentum nihil est aliud, quam peccatum mortale occultum, non potest Parochus eos publicè petentes repellere, ut facile est intelligere ex iis quæ diximus, de indignè accendentibus ad Eucaristiam.

RESOLUTIO VIII. *Matrimonium validè contrahi potest, in vitiis parentibus.] Ita communiter Theologi post Trid. sess. 24. cap. 1. de reformat. matrimonii. Ratio est, quia omnia quæ spectant ad essentiam matrimonii adhiberi possunt, etsi parentes non consentiant, nempe materia, forma, & ministri, qui sunt ipsi contrahentes, ac præterea Parochus, cum aliis duobus testibus: quare nulla est ratio, cur contractus matrimonii tunc non valeat. Quod si quidam canones exigunt parentum consensum, intelligendi sunt de exigentia ex honestate & decentia, non ex necessitate sacramenti. Si quæ vero leges tale matrimonium irritant, ea jure canonico sunt abrogatae, ex communis sententia.*

Ubi pauca advertenda sunt. Primo interdum esse peccatum mortale, non obedire parentibus, certum matrimonium præcipientibus, quando verbi causa, tale:

tales matrimonium valde conduceret, ad componendas graves inimicitias, ortas inter parentes eorum, qui nubere debent, & propter similes causas. Quod intellige, dummodo filius, cui imponitur tale præceptum, statum matrimoniale amplecti velit: si enim vult religionem ingredi, non tenetur parentibus obedire, nisi in casu, quo ipsi essent in magna necessitate constituti, & nullum esset medium aptum, ad sublevandam eorum indigentiam, præter matrimonium ab illis imperatum.

Secundo nota, aliquando excusari à peccato mortali filium, qui nuptias à parentibus oblatas, & præceptas rejicit, ut si parentes velint eum contrahere cum fœmina infami, vel impudica, aut leprosa, &c. Idemque dicendum est de eo, qui ex justa causa parentibus invitatis, cum aliqua contrahit; ut quia verbi causa à parentibus nimis asperè tractatur, aut quia vigesimum quintum annum excessit, & parentes de qua renda ei uxore, nullo modo sunt solliciti.

Tertio nota, non posse parentes licetē saltem gravi metu injecto, compellere filios ad statum matrimonii amplectendum, aut ad contrahendum cum hac vel illa. Quia cum in eo statu quædam sit servitus perpetua, homo qui natura liber est, ad illum sponte obligari debet. Similiter peccant parentes, qui sine justa causa impedient, quominus eorum liberi matrimonium ineant. Non tamen incurunt Excommunicationem latam in Concilio Trident. sess. 24. cap. 9. de reformat. matrimonii: quia illa tantum fertur contra dominos temporales, & Magistratus, aliosque jurisdictionem in foro externo habentes, qui subditos, vel alios cogunt, ne liberè matrimonium contrahant.

RESOLUTIO IX. Quando alter contrahentium sicut consensit, satius est ad valorem matrimonii, si ille solus postea verè, & ex animo consensum præbeat.] **RATIO EST,** quia ad valorem matrimonii requiritur, & sufficit

sufficit utriusque consensus : in casu vero praedicto consensus unius de novo ponitur; alterius vero consensus adhuc perseverat, ut supponimus. Ergo uterque consensus sufficienter concurrit, ad constituendum verum matrimonium.

Deinde si ille qui jam actu consentit, nullo pacto antea consensisset, validè contraheret cum alio cuius consensus moraliter perseverat. Quid ni ergo idem præstabit, et si invalidè consenserit: Moneo tamen securius esse, si uterque consentiat, & ita consulendū, nisi periculum esset, ne qui consensit sciens alterum non consensisse, atque adeo matrimonium esse nullum, vellet resilire; aut inde sumpturns esset occasio nem odio habendi vel spernendi eum qui non consensit. Hæc enim & similia accuratè, & cum magna prudentia expendi debent.

Hic autem observandum est, resolutionem intelligi in casu, quo matrimonium invalidè fuit celebratum, ex defectu consensus unius partis dumtaxat; si enim neuter contrahentium consensit, uterque debet novum consensum elicere, eumque signo aliquo externo exprimere.

Porro nonnulli authores ponunt discrimen inter priorem, & posteriorem, casum; quod in priori sufficiat, si ille qui prius fictè consenserat, interius consensum edat, nullo adhibito signo externo. In posteriori vero, requiratur novus utriusque consensus, signo externo manifestatus.

Verum non capio ejusmodi discrimen: nam non minus in uno, quam in alio casu requiritur, ut signum externum à consensu interno procedat: signum autem prius adhibitum ab eo qui fictè consensit, non poterat procedere à consensu futuro, & consequenter illud non poterat esse signum ejusmodi consensus. Quare de novo aliud signum, quo novus consensus exprimatur, adhibendum est. Unde si matrimonium fit per procuratorem non satis est quod ille qui fictè procuratorem constituit, interius fictiō-

nem

nem revocet; sed præterea opus est, ut talis revocatio fiat signo aliquo externo, quod procuratori innotescat.

RESOLUTIO X. Quando matrimonium fuit invalidum, ob aliquod impedimentum dirimens, requiritur novus utriusque consensus.] Explico, Titius contraxit cum Berta, existimans maritum illius mortuum esse. Elapsis aliquot mensibus vel annis, eorum alter certò scit, Berte maritum fuisse superstitem, tempore quo initus fuit contractus, postea vero è vivis excessisse. In eo casu, cùm prior ille contractus, ex parte utriusque conjugis invalidus fuerit, ob impedimentum dirimens, non tantum ab eo qui impedimentum novit, verum etiam ab alio conjuge, qui illius impedimenti non fuit conscientius, consensus iterum est renovandus, ac signo aliquo externo exprimendus.

Quo loco observandum est primo, quando alter dumtaxat conjugum est conscientius impedimenti, alium debere certiore fieri de nullitate prioris matrimonii; ut ambo de novo consentiant. Causa tamen nullitatis occultanda est, nisi conjuges ita se mutuo diligant, ut nullum sit periculum, si ea detegatur. Quod si probabiliter dubitatur, virum magnas turbas excitaturum, si sciat matrimonium antea contractum ob impedimentum aliquod dirimens, invalidum fuisse, satis est si mulier, caute, & dissimilanter curet eum de novo consentire, & ipsa vicissim consentiat, ut si ita dicat. Me-ne ita diligis, ut si nullum inter nos esset matrimonium, de novo mecum contraheres, & ex vincis meis esse maritus? Eo autem assentiente, mulier eodem modo consentiat.

Non sufficeret autem, si vir solum diceret vellem reducere in uxorem, si nullum inter nos esset matrimonium, sed requiritur ut actu intendat contrahere, & dicat, volo tecum contrahere, si forte matrimonium fuit invalidum, aut quid simile. Quia in priori
casu

casu non ponitur voluntas contrahendi, sed esset ponenda sub conditione, quomodo nihil operari potest. In hoc tamen consensu exigendo, magna opus est uxoris prudentia, & Confessarius hae in re eam instruere deberet.

Rursus observandum est, eos qui falso existimant, impedimentum aliquod subesse, & eo stante, matrimonium validè contrahi posse, validè contrahere, si matrimonium simul inceant. *Ratio est*, quia cum à parte rei nullum inter eos sit impedimentum, ut falso arbitrantur, & aliunde verè intendat contrahere, nulla ratio est cur eorum consensus non sit ratus, immo propter eandem rationem, et si credant matrimonium validè contrahi non posse, cum eo impedimento quo se ligatos esse falso opinantur, matrimonium inter illos ritè perficitur, si mutuos consensus edant quantum possunt.

Præterea adverte, consensum de novo elicatum ab illis qui invalidè contraxerunt, quique falso existimant contractum ab illis celebratum ratum esse, non sufficere ut inter illos verum matrimonium existat. *Cujus ratio est*, quia ille qui ita consentit, non vult de novo contrahere, sed priorem tantummodo contractum, quem ratum arbitratur, posteriori illo consensu approbare, & ratificare, quod fieri non potest; quia cum prior contractus sit nullus, ratificari non potest.

Observandum denique, quando matrimonium invalidè coram Parocho, & testibus propter impedimentum aliquod occultum, celebratum fuit, non opus esse, ut contrahentes iterum coram illis consentiant sed satis esse, si privatim mutuos consensus edant, & exteriū exprimant. *Ratio est*, quia finis legis latè à Concilio Trident. de adhibendo Parochio & testibus, ad valorem matrimonii, non se extendit ad casum, de quo agimus. *Quia cùm* matrimonium coram Parocho, & testibus celebratum fuerit, si quis contrahentium refilire vellet, ab Ecclesia impediretur, cùm

cum nullitas matrimonij sufficienter probari non possit, ut supponimus.

Contrà verò si impedimentum ratione cuius matrimonium invalidè cōtractum fuit, sit adeò notum, ut sufficienter quoad forum externum probari possit, debent contrahentes iterum coram Parocho & testibus, consensus iuruos exprimere. Quia cum ex una parte prior contractus irritari possit, propter probationes quibus innititur, ex alia vero posterior, si sine Parocho & testibus celebretur, in foro externo probari nequeat; possit ita contrahens, relicta uxore, cum qua secreto contraxit, alteri nubere; & ita sequentur incommoda illa, quæ Concilium summopere vitare intendit.

RESOLUTIO XI. Mortuo uno conjuge, potest alter iterum nubere: non licet tamen nunc eidem viro, plures simul uxores habere, et si alias licuerit.] Priorem partem tradunt omnes Catholici, contra Montanistas, & Novatianos, qui secundas nuptias, ut illegitimas dabant, quorum errorēm amplexus est Tertull. ut liquet ex lib. de Monogamia quem ideò Hieron. cap. 1. ad Titum, hæreticum esse docet.

Hoc autem probatur apertissimis Scripturæ testimoniis. Ad Rom. 7. inquit Paulus, Quæ sub viro est mulier, vivente viro alligata est legi; si autem dormierit vir ejus, soluta est à lege viri, ut non sit adultera, si fuerit cum alio viro. Et 1. ad Cor 7. Si dormierit vir ejus, liberata est à lege, cui vult nubat, tamen in Domino.

Ubi notandum est, Apostolum non dicere, si dormierit vir ejus primus, aut secundus, sed absolute vir ejus, ut ostendat mulierem, mortuo primo viro, cum secundo posse contrahere; mortuo secundo, cum tertio, & sic deinceps. Quæ ratio est, cur Hier. in ep. 50. dicat, se concedere secundas nuptias, nec damnare trigamos; imò nec si dici possit, octogamos. Et Epist. 11. refert se Romæ vidisse virum, qui sepelierat viginti uxores, & qui tandem cōtraxit cum muliere,

qui

quæ seplerat viginti duos viros, neque tot nuptias
damnat.

Quanquam negandum non est, esse aliquod incontinentiæ signum, multoties nubere. Unde Patres interdum paulo asperè agunt in eos, qui sæpius nubunt; non autem quod secundas, aut tertias nuptias, ut malas & illicitas damnent, ut hæretici ipsis inponunt.

Dices, secundas nuptias ab Ecclesia non benedici, quod signum est ab illa non approbari. Egregia ratio, quasi vero Ecclesia pateretur, nuptias secundo contrahi, nisi ejusmodi nuptias approbaret. Non igitur ideo benedictionem denegat secundis nuptiis, quod eas damnet, aut non approbet; sed quia ille qui secundo contrahit, benedictionem in prioribus nuptiis accepit, & congruum non videtur, ut eadem res bis solēniter benedicatur, ut patet in templo, altari, calice aliisque rebus sacris, quæ non nisi semel benedici solent.

Nihilominus in variis locis consuetudine receptū est, ut nuptiæ secundæ benedicantur, si mulier alias non nupfit, & vir tantum sit viduus. Imo Joan. XXII. statuit ut secundæ nuptiæ benedicerentur, quando unus contrahentium sive vir, sive mulier nunquam alias contraxit, ne alter propter alterum benedictionis gratia privetur.

Posterior pars est de fide, ut constat ex Concil. Trid. sess. 24. can. 2. his verbis. Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nulla lege divina esse prohibitum, anathema sit. Probatur autem ex c. 19. Matth. ubi Christus reducit matrimonium, ad primam illius conditionem, quam habebat quando primi parentes matrimonium inierunt, & revocat facultatem Iudaïs concessam, dimittendi uxores, & pluribus nubendi. Unde Paulus 1. Cor. 7. monet, ut unusquisque suam uxorem habeat, vitandæ fornicationis causa suam inquit, id est unam, non autem duas, aut tres, vel plures.

Objic̄

*Objici solet adversus posteriorē hanc partem, exē-
plum Valentiniani Imperatoris pii & Catholicī viri,
qui legem promulgavit, ut liceret unicuique plures
uxores sumere, teste Socrate lib. 4. cap. 27. Respondit
aliquis meritō Imperatorem illum reprehendi, quod
autus fuerit legem à Christo latam abrogare, & con-
trariam statuere; quo faciliūs libidinem suam exple-
re posset, ducendo aliam uxorem, primā ex qua Gra-
tianum genuerat, superstite.*

*Alii dicunt, eam esse meram Socratis, hominis Ar-
tiani, calumniam: si enim Valentinianus tale edictū
promulgasset, viri sanctissimi Damasus, Hieron. Am-
bros. & August. qui circa illius tempora vivebant, to-
tis viribus illi restitissent, & nefandam illius impudi-
citiam scriptis damnassent, quod tamen minimē se-
cerunt. Quin eximia illius Imperatoris castitas, à va-
riis authoribus celebratur.*

RESOLUTIO XII. Matrimonium ratum & non-
dum consummatum dissolvi potest quoad vinculum tum
per professionem Religionis, tum per dispensationem sum-
mi Pontificis, non autem consummatum.] PRIMA
PARS est definita in Concilio Trident. sess. 24. can. 6.
in hunc modum. Si quis dixerit matrimonium ra-
tum, non consummatum, per solemnem religionis
professionem alterius conjugum, non dirimi, ana-
thema sit.

*Ubi nota, dari à jure duos menses à tempore con-
tractus, ut interim conjuges deliberent, an religionē
ingredi velint, nec ne, & si intra illud tempus, unus
eorum religionem ingreditur, tandem anno novi-
ciatus expleto, in iis saltē locis ubi Concil. Trid. est
receptum, & professione solemniter ab eo conjugē
emissa, poterit alter qui in saculo remansit, alias nu-
ptias contrahere.*

*Adverte etiam, quod etsi probabile sit, per illud
bimestre posse conjuges sibi debitum denegare, etsi
non cogitent de religione, contrarium tamē yidetur
probabilius. Quia cū statim à tempore contractus,*
alter

alter habeat potestatem in corpus alterius , potest quilibet debitum exigere quando voluerit , & alter tenetur reddere nisi in casibus à jure exceptis , qualis est ille duntaxat , in quo alter conjux cogitat de religione : tunc enim dantur duo integri menses , ut deliberet , an debeat ingredi , nec ne , & interim debitum denegare petenti . Quod si de ea re non cogitat , tenetur reddere .

Secunda pars manifesta constat experientia . Nam s̄epe videmus summum Pontificem in matrimonio rato dispensare , & illud dissolvere ; ac multi authores fide digni , testantur suo tempore varios Pontifices in ea re dispensasse . Legatur Navarr . in summa cap . 22 . n . 21 . ubi affirmat , varios conjuges suo consilio petuisse dispensationem matrimonii rati , eamque obtinuisse à Paulo III . & Pio IV . Legatur etiam Henriquez lib . 11 . cap . 8 . ubi testatur Gregor . XIII . eadem die undecim matrimonia rata dissolvisse . Idem scribunt plures alii authores , de quorum fide dubitare non libet . Quis autem credat in re adeò gravi . Ecclesiam quæ à Spiritu sancto regitur , & illuminatur , errare ?

Tertia pars est de fide , definita in Concilio Trident . sess . 24 . can . 3 . probaturque manifestè ex Scripturis : Marcis 10 . Quicumque dimiserit uxorem suam & aliā duxerit , adulterium committit super eam , & si uxor dimiserit virum suum , & alii nupserit , mœchatur . Similiter Luca 16 . Omnis qui dimittit uxorem suam , & alteram ducit , mœchatur , & qui dimissam à viro ducit , mœchatur . Et Rom . 7 . Nam quæ sub viro est mulier , vivente viro alligata est legi : si autem mortuus fuerit vir ejus , liberata est à lege viri . Igitur vivente viro , vocabitur adultera , si fuerit cum alio viro . Si autem mortuus fuerit vir ejus , liberata est à lege viri , ut non sit adultera , si fuerit cum alio viro . Quæ & similia non nisi de matrimonio consummato intelligenda sunt .

*Necandū autem , hoc intelligi de matrimonio inito
inter*

inter baptizatos: nam matrimonia infidelium consummata, etsi dissolvi nequeant, quamdiu uterque conjunx permanet in infidelitate, aut quando uterque ad fidem convertitur; si tamen unus eorum ad fidem Catholicam convertatur, & baptismum suscipiat, & alter in infidelitate perseverans, cum eo habitare renuat, aut nolit habitare sine contumelia Creatoris, vel per trahatione ad peccatum mortale, potest fidelis cum alio nuptias contrahere, ut patet ex cap. quanto, & ex cap. Gaudemus de divortiis. Cum enim in eo casu fidelis teneatur vitare consortium infidelis, & Christus aliunde nolit obligare recens conversos ad fidem, ad perpetuam castitatem: quam non omnes capiunt, Matth. 19. hoc enim grave onus esset, & suavitati legis Evangelicæ parum consonaneum; congruum fuit, ut in favorem fidei, quæ conjugio præstat, possit fidelis matrimonium dissolvere cum priori conjuge, & alteri de novo contrahere.

CAPUT V.

De impedimentis Matrimonii.

RESOLUTIO I. Quædam sunt impedimenta Matrimonii, quæ dicuntur impedientia tanum; qui scilicet impediunt, ne Matrimonium licite contrahatur. contractum tamen non irritant.] Ea his versibus comprehenduntur;

*Ecclesiæ vetitum, nec non tempus feriatum:
Atque Catechismus, sponsalia, iunctio votum,
Incestus, raptus sponsæ, mors mulieris,
Susceptus propria sibolis, mors presbyteralis.
Vel si pœnitentia solemniter, aut moniale
Accipiat, prohibent, hæc conjugium sociandum.*

Quid autem per singulas particulas intelligatur, paucis accipe. In primis per Ecclesiæ vetitum, intelligitur interdictum Episcopi, vel alterius potestatem habentis, quo prohibetur ex rationabili & legitima causa,